

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 273/2018-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 19. apríla 2018 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcov Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a Ladislava Orosza predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivé konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 1 S 235/2014-57 z 28. januára 2016 a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Sžo 51/2016 z 23. novembra 2017, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 5. marca 2018 doručená sťažnosť [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1

Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ústavy rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Sžo 51/2016 z 23. novembra 2017 (ďalej aj „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“) v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 1 S 235/2014-57 z 28. januára 2018 (ďalej len „napadnutý rozsudok krajského súdu“).

Zo sťažnosti a z príloh k nej priložených vyplýva, že Okresný súd Nitra (ďalej len „okresný súd“) uznesením č. k. 18 C 130/2008-47 z 3. septembra 2009 ustanovil sťažovateľa ako právneho zástupcu žalobcu v prejednávanej veci. Po právoplatnom ukončení konania požiadal sťažovateľ okresný súd o rozhodnutie o nároku na odmenu za poskytnuté právne služby. Okresný súd písomným oznámením upovedomil sťažovateľa, že v zmysle novelizácie Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) je o jeho nároku oprávnené rozhodnúť Centrum právnej pomoci. V sťažnosti sa ďalej uvádza:

«S poukazom na vyrozumieanie zo strany súdu bol Sťažovateľ praktický nútený (hoci s takým postupom nesúhlasil) podať Centru právnej pomoci podanie označené ako „Žiadosť o rozhodnutie nároku na náhradu trov právneho zastúpenia“, ktorým Sťažovateľ žiadal Centrum právnej pomoci, aby v súlade s ustanovením § 24e zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi rozhodlo o nároku Sťažovateľa ako ustanoveného právneho zástupcu na odmenu za úkony právnej služby, ktoré poskytol v zmysle predpisu č. 655/2004 Z. z. Vyhláška Ministerstva spravodlivosti SR o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len ako „Vyhláška“). V zmysle vyššie spomenutého podania si Sťažovateľ vyčíslil svoju odmenu za poskytnuté právne služby na sumu 11.845,06 EUR.

O žiadosti Sťažovateľa rozhodlo Centrum právnej pomoci Rozhodnutím sp. zn. 1278/2018, ev. č. 11695/2013 zo dňa 20.3.2013 tak, že odmietlo priznať Sťažovateľovi nárok na náhradu trov konania uplatnený v zmysle ustanovenia § 24e zákona č. 327/2005 Z. z., ale priznalo mu odmenu za poskytnutie právnych služieb vo výške 351,54 EUR v zmysle ustanovenia § 15 zákona č. 327/2005 Z. z. v spojení s ustanovením § 14 a nasl. Vyhlášky.

Sťažovateľ s uvedeným rozhodnutím Centra právnej pomoci nesúhlasil, mal za to, že jeho otázka jeho nároku na odmenu za poskytnuté právne služby bola zo strany Centra právnej pomoci nesprávne právne posúdená a trval na správnosti výšky ním uplatneného nároku, ako aj na správnosti jeho právnej kvalifikácie. Z uvedených dôvodov preto Sťažovateľ voči rozhodnutiu CPP o výške odmeny za poskytnutie právnych služieb podal opravný prostriedok (odvolanie), o ktorom Právny odbor CPP ako príslušný odvolací útvar Rozhodnutím sp. zn. 1278/2013, ev. č. 22338/2013 zo dňa 24.5.2013 rozhodol tak, že odvolanie Sťažovateľa zamietol a napadnuté rozhodnutie v celom rozsahu potvrdil.

Sťažovateľ postup a rozhodnutia Centra právnej pomoci považoval za nesprávne a nezákonne a v súlade s v tom čase účinným znením ustanovenia § 247 a nasl. O.s.p. podal dňa 26.7.2013 žalobu proti Rozhodnutiu Právneho odboru CPP, sp. zn. 1278/2013, ev. č.: 22338/2013 zo dňa 24.5.2013, ako aj proti jeho postupu, ktorý tomuto rozhodnutiu predchádzal, ktorou sa Sťažovateľ domáhal súdneho preskúmania zákonnosti žalobou napadnutého rozhodnutia, ako aj postupu predchádzajúceho samotnému rozhodnutiu.

O žalobe Sťažovateľa rozhodol Krajský súd v Bratislave Rozsudkom sp. zn. 1 S/235/2014-57 zo dňa 28.1.2016 tak, že podanú žalobu zamietol, a to vzhľadom ku skutočnosti, že sa stotožnil s právnym názorom Centra právnej pomoci, ako aj argumentáciou, ktorou bol tento názor podporený a zdôvodnený.

Proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave podal Sťažovateľ odvolanie, o ktorom rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky ako odvolací súd tak, že napadnuté rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave potvrdil a rovnako ako Krajský súd v Bratislave sa stotožnil správnym názorom Centra právnej pomoci.»

Sťažovateľ poukazuje na to, že bol ustanovený súdom ako právny zástupca ešte pred účinnosťou novely Občianskeho súdneho poriadku zákonom č. 495/2009 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 495/2009 Z. z.“), a preto si odmenu za poskytnutie právnej služby vyčíslil v súlade s úpravou platnou a účinnou v čase jeho ustanovenia. Správny orgán však pri priznaní odmeny nerešpektoval túto skutočnosť a poskytol mu odmenu podľa právnej úpravy platnej a účinnej v čase rozhodovania o jeho odmene, čo potvrdili aj všeobecné súdy

v rozhodovaní o žalobe sťažovateľa, ktorou sa domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutí správneho orgánu.

Podľa názoru sťažovateľa orgány verejnej moci napadnutými rozhodnutiami „*nerespektovali zákaz retroaktivity, keď posudzovali jeho už vzniknutý nárok na odmenu za poskytnutie právnych služieb v zmysle znenia právnej úpravy po 1.1.2010, pričom samotný Najvyšší súd Slovenskej republiky potvrdil, že došlo k zmene mechanizmu vo vzťahu k určovaniu výšky odmeny. To všetko napriek tomu, že Sťažovateľ ako advokát pri ustanovení súdom podľa ustanovenia § 30 O. s. p. v znení účinnom v tom čase, ako aj vykonávaní jednotlivých úkonov právnej služby mal (úplne legitímne) za to, že mu vzniká za jednotlivé vykonané úkony právnej služby nárok na odmenu v zmysle v tom čase platnej a účinnej právnej úpravy, t.j. odmena určená podľa počtu a druhu jednotlivých úkonov právnej služby (§ 9 až § 14 Vyhlášky v znení platnom a účinnom v tom čase).*“.

Orgány verejnej moci ignorovaním zákazu retroaktivity ako jednej zo zložiek práva na súdnu ochranu a spravodlivý súdny proces konali v rozpore s legitímnymi očakávaniami sťažovateľa a porušili jeho právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj právo vlastníť majetok podľa čl. 20 ústavy, keďže sťažovateľ ako advokát „*legitímne vzhľadom na znenie O. s. p. v účinné v čase jeho ustanovenia, ale aj vzhľadom na dovtedajšiu bežnú prax súdov pri uplatnení nároku na odmenu za poskytnuté právne služby očakával, že jeho nárok bude posudzovaný podľa v čase ustanovenia platného a účinného znenia, a to tým skôr, ak väčšina úkonov právnej služby bola vykonaná Sťažovateľom pred zmenou právnej úpravy.*“.

Na základe uvedených skutočností sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd uznesením prijal jeho sťažnosť na ďalšie konanie a po vykonaní dokazovania vydal tento nálež:

„*I. Základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky vyplývajúce z čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd Rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Sžo/51/2016 zo dňa 23. novembra 2017 v spojení s Rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 1S/235/2014-57 zo dňa 28. januára 2016 porušené bolo.*

II. Základné právo sťažovateľa vlastníť majetok podľa čl. 20 Ústavy Slovenskej republiky Rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Sžo/51/2016 zo dňa 23. novembra 2017 v spojení s Rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 1S/235/2014 -57 zo dňa 28. januára 2016 a Rozhodnutím Právneho odboru Centra právnej pomoci sp. zn. 1278/2013, ev. č. 22338/2013 zo dňa 24. mája 2013 v spojení s Rozhodnutím Centra právnej pomoci sp. zn. 1278/2013, ev. č. 11695/2013 zo dňa 20. marca 2013 porušené bolo.

III. Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Sžo/51/2016 zo dňa 23. novembra 2017, Rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 1S/235/2014 zo dňa 28. januára 2016, Rozhodnutie Právneho odboru Centra právnej pomoci sp. zn. 1278/2013, ev. č. 22338/2013 zo dňa 24. mája 2013 a Rozhodnutie Centra právnej pomoci sp. zn. 1278/2013, ev. č. 11695/2013 zo dňa 20. marca 2013 sa zrušujú a vec sa Centru právnej pomoci vracia na ďalšie konanie.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd návrh predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na jeho odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na prerokovanie ktorých nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné

návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

II.1 K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 20 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri uplatňovaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Právomoc ústavného súdu je preto subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07).

Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ svoje právo podať proti napadnutému rozsudku krajského súdu, ktorým zamietol žalobu sťažovateľa o preskúmaní zákonnosti rozhodnutia Centra právnej pomoci, odvolanie využil a najvyšší súd odvolaním napadnuté rozhodnutie prvostupňového súdu potvrdil.

Vzhľadom na skutočnosť, že právomoc najvyššieho súdu rozhodnúť o odvolaní sťažovateľa v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu, ústavný súd pri predbežnom prerokovaní túto časť sťažnosti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie.

II.2 K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 20 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu

Sťažovateľ namieta, že všeobecné súdy v konaniach o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia správneho orgánu nesprávne posúdili charakter jeho nároku na odmenu za poskytnutie právnej služby (ktorý má podľa neho hmotnoprávnu povahu), rozhodli v rozpore so zákazom retroaktivity a porušili tak jeho základné práva uvedené v petite ústavnej sťažnosti.

Z § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov.

Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

Pri rozhodovaní o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd štandardne poukazuje na svoje ústavné postavenie vymedzené v čl. 124 ústavy, z ktorého vyplýva, že vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96), ale súdnym orgánom ochrany ústavnosti, a preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu

všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.).

O svojvôli pri výklade alebo aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať vtedy, ak by sa jeho názor natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (napr. I. ÚS 115/02, I. ÚS 176/03).

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje.

Neoznačenie príslušného odseku čl. 20 ústavy v petite ústavnej sťažnosti, ktorého porušenie sťažovateľ namieta, je síce nedostatkom petitu, avšak sťažovateľ označil v súlade s § 50 ods. 1 písm. a) zákona o ústavnom súde základné právo, ktoré sa podľa jeho tvrdenia porušilo („...*vlastniť majetok podľa čl. 20 ústavy*...“), z čoho vyplýva, že namieta porušenie základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený.

Ústavný súd si pri výklade práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na spravodlivé súdne konanie, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07). V zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru má účastník súdneho konania právo na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, v ktorom sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vysporiada so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami a dôkazmi, ktoré sú na rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné, a teda na také rozhodnutie, ktoré nie je zjavne neodôvodnené ani arbitrárne. Ústavný súd ďalej poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03).

Z judikatúry ústavného súdu (IV. ÚS 248/08) vyplýva, že rozhodovanie o trovách konania pred všeobecnými súdmi zásadne patrí do právomoci týchto súdov, pri ktorom sa prejavujú atribúty ich nezávislého súdneho rozhodovania. Ústavný súd preto iba celkom výnimočne podrobnejšie preskúmava rozhodnutia všeobecných súdov o trovách konania. Problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení zákona, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle.

Ústavný súd pri posudzovaní sťažností, ktoré smerujú proti rozhodnutiam všeobecných súdov v častiach, ktoré sa týkajú problematiky (náhrady) trov konania, t. j. problematiky, ktorá má vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi akcesorickú povahu, postupuje nanajvýš zdržanlivo a k prípadnému zrušeniu napádaného výroku o trovách konania sa uchýľuje iba výnimočne, napr. keď zistí, že došlo k porušeniu označených základných práv zvlášť extrémnym spôsobom, alebo ak zistí, že napadnutým rozhodnutím došlo zároveň aj k neprípustnému zásahu do iných ústavou garantovaných práv (m. m. II. ÚS 78/03, II. ÚS 31/04, IV. ÚS 45/06, I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011).

Uvedené východiská možno analogicky plne uplatniť aj v prípadoch rozhodovania všeobecných súdov o náhrade odmeny a hotových výdavkov ustanovenému advokátovi. Námietky sťažovateľa ako ustanoveného zástupcu žalobcu odôvodňujúce porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 ústavy napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu sa týkajú jeho nesúhlasu s aplikáciou právnej úpravy účinnej po 1. januári 2010 na zastupovanie, na ktoré bol ako advokát ustanovený súdom pred účinnosťou novelizácie § 149 ods. 2 OSP zákonom č. 495/2009 Z. z.

Najvyšší súd v napadnutom rozhodnutí odôvodnil potvrdenie odvolaním napadnutého rozsudku krajského súdu takto:

«Vzhľadom na absenciu intertemporálnych ustanovení k zmenám v právnej úprave Občianskeho súdneho poriadku účinných od 01.01.2010 (zákon č. 495/2009 Z. z., ktorým sa mení u doplnia zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov) je potrebné vychádzať zo základných zásad teórie práva, podľa ktorých v procesnom práve sa aplikuje procesnoprávna norma účinná v čase rozhodovania. Táto zásada je zakotvená aj v § 355 O.s.p, podľa ktorého, ak nie je ďalej ustanovené inak. platí tento zákon i pre konanie začaté pred jeho účinnosťou. Právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred účinnosťou tohto zákona, zostávajú zachované. Obdobnú úpravu aplikácie právneho predpisu obsahujú aj prechodné ustanovenia zákona č. 327/2005 Z. z.

K námietke žalobcu ohľadne neprípustnosti retroaktivity právnych noriem Najvyšší súd Slovenskej republiky uvádza, že nie každá retroaktivita je nezlučiteľná s princípmi, na ktorých je budovaný právny štát, pričom právny výklad pravej a nepravej retroaktivity je okrem iného obsiahnutý aj v rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Sžo/56/2015 z 01.03.2016, na ktorý v tejto súvislosti Najvyšší súd Slovenskej republiky poukazuje.

V rozsudku sp. zn. 4Sžo/56/2015 z 01.03.2016 vydanom v obdobnej veci, Najvyšší súd Slovenskej republiky uviedol: „... advokátovi vzniká nárok na odmenu až po tom, ako bol právoplatne ustanovený alebo určený na zastupovanie účastníka konania, a samozrejme dňom, kedy došlo k vykonaniu prvého samotného úkonu v rámci poskytovania právnej

služby v konaní avšak až po právoplatnosti rozhodnutia o ustanovení. Zmena právnej úpravy týkajúcej sa určenia orgánu, ktorý má právomoc priznávať nárok na bezplatnú právnu pomoc, resp. o výške tejto odmeny a spôsob rozhodovania a jej vyplácania môžu nasvedčovať tomu, že v tomto prípade sa jedná o nepravú spätnú účinnosť právnej normy (nepriamu retroaktivitu). Nepriama retroaktivita však v konečnom dôsledku nepôsobí do minulosti pretože akceptuje stav ktorý nastal za skôr platnej a účinnej právnej úpravy a tento stav rieši až v čase účinnosti novej právnej úpravy. “...

Najvyšší súd Slovenskej republiky sa nestotožnil s tvrdením, podľa ktorého právny vzťah uplatnenia trov právneho zastúpenia má hmotnoprávnu povahu. Nárok na náhradu trov právneho zastúpenia a jeho uplatnenie je nárokom procesným, pretože má základ v procesnom práve. Až na základe právoplatného rozhodnutia o priznaní náhrady trov právneho zastúpenia možno hovoriť o hmotnoprávnom nároku a v súvislosti s tým o pohľadávke. Až takáto pohľadávka má majetkovú hodnotu, a preto nie je opodstatnené ani poukazovanie na právo vlastniť a pokojne užívať majetok.

Uvedenými zmenami došlo k zjednotenia rozhodovania o uplatnenej náhrade trov advokátov ustanovených za zástupcov z prostriedkov štátu a to bez ohľadu na to, či advokát bol za zástupcu ustanovený súdom podľa § 30 O.s.p. alebo určený Centrom právnej pomoci podľa zákona č. 327/2005 Z. z.

Až na základe § 24e zákona č. 327/2005 Z. z., účinného od 1.1.2013 sa rozšírila právomoc centra rozhodovať o nárokoch na trovy konania a trovy právneho zastúpenia advokátov vzniknutých pred 01.01.2010 v zmysle druhej hlavy, druhej časti vyhlášky. Z § 24e ods. 1 zákona č. 327 2005 Z. z. je zrejmé, že centrum môže rozhodovať o náhrade trov právneho zastúpenia advokáta podľa druhej hlavy, druhej časti vyhlášky č. 655/2004 Z. z. za splnenia zákonom stanovených podmienok a to, ak: 1. účastníkovi konania vznikol nárok na náhradu trov konania a 2. súd nerozhodol o náhrade trov právneho zastúpenia advokáta ustanoveného súdom do 31.12.2009. 3. advokáta odkázal na centrum 4. alebo nerozhodoval o tom vôbec napriek tomu, že advokát si riadne a včas uplatnil nárok na náhradu trov právneho zastúpenia v predmetnom konaní pred súdom. Ustanovenie § 137 O.s.p. obsahuje demonštratívny výpočet jednotlivých trov konania. Náhrada trov konania je širší pojem ako náhrada trov právneho zastúpenia. Nárok na náhradu trov konania vzniká účastníkovi občianskeho súdneho konania, ak bol vo veci

úspešný a to na základe právoplatného rozhodnutia súdu o trovách konania. Uvedené ustanovenie preto nemožno aplikovať na prípady, keď súd oprávnenej osobe nárok na náhradu trov konania nepriznal. V právnej úprave nie je ustanovená žiadna výnimka, z akých dôvodov nebola priznaná náhrada trov konania, teda nemožno prihliadnuť ani na tú skutočnosť, že v prejednávanom prípade nebola priznaná náhrada trov konania z dôvodu uzavretia zmluvy medzi účastníkmi konania. Teda len kumulatívnym splnením vyššie uvedených podmienok je centrum oprávnené rozhodovať o náhrade trov právneho zastúpenia súdom ustanoveného advokáta podľa druhej hlavy, druhej časti vyhlášky č. 655/2004 Z. z. Vyššie uvedené len potvrdzuje, že centrum je oprávnené a povinné pri rozhodovaní o náhrade trov právneho zastúpenia advokáta postupovať (okrem výnimky zavedenej až od 1.1.2013, uvedenej v § 24e), len podľa tretej hlavy, druhej časti vyhlášky.

Najvyšší súd Slovenskej republiky už rozhodoval v obdobných veciach, (uplatnené nároky na náhradu trov za právne zastúpenie advokátov, ustanovených súdom podľa § 30 O.s.p.) voči žalovanému, pričom zároveň vo svojej rozhodovacej činnosti neustále poukazuje na nutnosť dodržiavať zásadu právnej istoty (čl. 1 ods. 1 veta prvá Ústavy Slovenskej republiky), t. j., že v obdobných veciach je možné sa od predchádzajúceho rozhodnutia najvyššieho súdu meritórne odchyliť iba, ak sa podstatne zmenili skutkové okolnosti a právny základ pre vyhlásenie súdneho rozhodnutia. Navyše s princípom právnej istoty je tesne spojená kontinuita právnych názorov súdov na riešenie obdobných vecí. Z uvedeného dôvodu sa najvyšší súd aj v tejto veci prikláňa k právnym názorom vysloveným inými senátmi v obdobnej veci, a to prostredníctvom rozsudkov 4Sžo/56/2015, 2Sžo/36/2014, 8Sžo/72/2014, 2Sžo/30/2014, 3Sžo/32/2016.»

Ústavný súd po preskúmaní napadnutého uznesenia najvyššieho súdu konštatuje, že jeho odôvodnenie je dostatočné a zrozumiteľné. Najvyšší súd podľa názoru ústavného súdu dostačujúco vysvetlil, prečo potvrdil napadnutý rozsudok krajského súdu a jeho závery možno považovať z ústavného hľadiska za akceptovateľné a udržateľné. Najvyšší súd v napadnutom uznesení zaujal stanovisko k námietkam sťažovateľa, najmä pokiaľ ide o neprípustnosť retroaktivity a tiež vysvetlil podstatu vzťahu uplatnenia trov právneho zastúpenia, ktorý má procesnoprávnu povahu.

Najvyšší súd poukázal na základnú zásadu teórie práva, ktorá rieši otázku časovej pôsobnosti noriem procesného práva tak, že sa v zásade aplikuje procesnoprávna norma účinná v čase rozhodovania. Problematiku začatých a neskončených konaní riešia v danom prípade prechodné ustanovenia § 355 až § 372n OSP. Uplatňuje sa tu základné pravidlo, podľa ktorého ak zákon neustanoví inak (čo bol prípad predmetnej novely Občianskeho súdneho poriadku), platí nový zákon aj v konaniach, ktoré boli začaté pred jeho účinnosťou (pozri učebnice občianskeho procesného práva, napr. MAZÁK, J. a kol. *Základy občianskeho procesného práva*. 4. vyd. Bratislava : Iura Edition, 2009, s. 22 – 23). Právne účinky úkonov, ktoré nastali v konaní pred účinnosťou tohto zákona, zostávajú zachované.

Ústavný súd tiež súhlasí s názorom všeobecných súdov, že ak nová právna úprava nepôsobí do minulosti, ale smeruje do budúcnosti, nejde o pravú spätnú účinnosť.

Podobne vo veci posúdenia charakteru uplatnenia trov právneho zastúpenia (t. j. či má hmotnoprávnu alebo procesnoprávnu povahu) ústavný súd konštatuje, že argumentácia všeobecných súdov o procesnoprávnej povahe nároku na náhradu trov právneho zastúpenia je ústavne konformná.

Pretože napadnuté uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Sžo 51/2016 z 23. novembra 2017 nevykazuje znaky svojvôle a je dostatočne odôvodnené, ústavný súd nie je oprávnený ani povinný tieto postupy a hodnotenia nahrádzať (podobne aj I. ÚS 21/98, III. ÚS 209/04) a v tejto situácii nemá dôvod zasiahnuť do právneho názoru najvyššieho súdu.

Skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnym názorom najvyššieho súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť jeho právny názor svojim vlastným. V konečnom dôsledku ústavný súd nie je opravným súdom skutkových omylov a právnych názorov všeobecného súdu. Ingerencia ústavného súdu do výkonu tejto právomoci všeobecného súdu je opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecných súdov, ktoré sú „pánmi zákonov“, v zmysle citovanej judikatúry by mohol nahradiť napadnutý právny názor všeobecného súdu iba v prípade, ak by ten bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, resp. ústavne nekonformný. O svojvôli pri

výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom v okolnostiach daného prípadu by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Podľa názoru ústavného súdu predmetná interpretácia týchto právnych predpisov najvyšším súdom takéto nedostatky nevykazuje.

Na tomto základe ústavný súd pri predbežnom prerokovaní túto časť sťažnosti sťažovateľa odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. apríla 2018